

ПРАКТИКО ОРІЄНТОВАНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ (НА ПРИКЛАДІ ВИВЧЕННЯ СОЦІАЛЬНОГО ФАНДРЕЙЗИНГУ)

Павлик Надія Павлівна доктор педагогічних наук,
доцент, професор кафедри соціальних технологій
Сейко Наталія Андріївна доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри соціальних технологій
Ситняківська Світлана Михайлівна доктор педагогічних наук,
професор, професор кафедри соціальних технологій
Житомирський державний університет імені Івана Франка

Вступ. Професійна підготовка соціальних працівників у системі вищої освіти України проходить нині через низку змістових та організаційних трансформацій, викликаних такими провідними чинниками: 1) Змінами в освітньому стандарті спеціальності 231 Соціальна робота на бакалаврському та магістерському рівні; 2) Трансформацією системи професійних знань, умінь і навичок, а також soft skills, необхідних соціальному працівникові для ефективного здійснення своєї професійної діяльності після завершення професійної підготовки в університеті; 3) Системною перебудовою всієї сфери соціальної роботи у зв'язку з об'єктивними обставинами суспільного життя в Україні (соціальні наслідки воєнних дій РФ, починаючи з 2014 р.; введення військового стану та зміни в переліку основних груп клієнтів соціальних працівників після початку повномасштабної війни у 2022 р.; цифровізація та диджиталізація основних соціальних послуг в Україні та ін.). У зв'язку із зазначеними змінами постає питання про введення відповідних змін у перелік загальних та спеціальних компетентностей, а також у навчальні та робочі програми навчальних дисциплін для майбутніх 337 соціальних працівників. Так само важливою вважаємо тенденцію до зростання практичної орієнтованості професійної підготовки соціальних працівників за допомогою таких навчальних дисциплін, як «Соціальна робота з різними групами клієнтів», «Молодіжна соціальна робота», «Соціальний фандрейзинг» та інші. Серед навчальних дисциплін, передбачених навчальним планом, курс соціального фандрейзингу займає особливе місце, оскільки орієнтує студентів на практику пошуку ресурсів для здійснення різноманітних проектів у соціальній сфері. Ця навчальна дисципліна уможливорює формування у студентів цілісного системного уявлення про практики залучення коштів та інших (в тому числі нематеріальних) ресурсів на різні некомерційні проекти соціального змісту.

Ціль роботи. Метою цієї публікації є узагальнення досвіду формування практичних умінь та soft skills майбутніх магістрів соціальної роботи в процесі вивчення курсу «Соціальний фандрейзинг». Матеріали та методи. Для вирішення завдань цієї публікації було використано методи наукового аналізу та систематизації наукових джерел з проблеми соціального фандрейзингу; метод формалізації професійної інформації в сфері фандрейзингу; метод узагальнення власного професійного досвіду авторів публікації щодо зростання рівня практичної орієнтованості курсу «Соціальний фандрейзинг» для студентів магістратури спеціальності 231 Соціальна робота. Результати та обговорення. Авторський досвід викладання курсу «Соціальний фандрейзинг» дозволяє сформулювати висновок про те, що упродовж останнього десятиліття у студентів значно зріс рівень зацікавленості можливостями сучасного фандрейзингу в соціальній сфері. Обставини воєнного стану, в якому перебуває нині українське суспільство, та реалії війни спонукають майбутніх соціальних працівників до активної проектної діяльності щодо вирішення проблем соціального захисту внутрішньо переміщених осіб, військовослужбовців та членів їхніх сімей, дітей та молоді, родин, що втратили 338 рідних під час війни, волонтерської діяльності тощо. Ресурсна підтримка проектної діяльності в соціальній сфері потребує формування у студентів знань, вмінь і навичок у розробці стратегій і методик фандрейзингу. Цьому сприяють розроблені викладачами кафедри соціальних технологій Житомирського державного університету практичні вправи на усвідомлення сутності фандрейзингової діяльності та набуття навичок її здійснення під час виробничих практик та в майбутній професійній діяльності. Курс практичних занять з соціального фандрейзингу у практиці нашої науково-педагогічної діяльності представлений такими темами, як «Основні поняття та принципи фандрейзингу», «Донори та способи взаємодії з ними», «Модель планування фандрейзингу», «Гранти та грантодавчі установи в соціальній сфері», «Проектування фандрейзингових проектів» та ін. На рівні вивчення основних понять фандрейзингу студентам пропонуються такі основні вправи: 1) Сформулюйте нестандартні визначення провідних понять і термінів фандрейзингу (Бенефіціар, Благодійна діяльність, Благодійний грант, Благодійник, Благодійна пожертва, Волонтер, Грант, Донори, Заявка, Заявник, Контрибутор, Контрибуція, Культивация, Меценатська діяльність, Некомерційна (неприбуткова) організація, Програма, Проект, Спонсор, Філантроп); 2) Наведіть три провідні відмінності між поняттями фандрейзингу, наприклад: меценат-філантроп, спонсор-меценат, благодійник-спонсор, волонтер-філантроп. Результати порівняння подайте у вигляді таблиці, тощо. На рівні теоретичного обґрунтування

сутності та змісту фандрейзингової діяльності ми пропонуємо студентам виконати такі завдання: 1) Складіть власний етичний кодекс фандрейзера, виходячи з реальної соціальної ситуації в Україні; 2) Визначте рейтинг особистісних рис фандрейзера та поясніть його, виходячи з власного бачення діяльності фандрейзера; 3) Оберіть п'ять ефективних (на Вашу думку) ідей для фандрейзингового проекту. Опишіть означені ідеї обсягом до 300 знаків; 339 4) Сформууйте опитувальник для вивчення громадської думки стосовно проблеми, обраної Вами для фандрейзингового проекту (в сукупності закритих та відкритих питань, 8-10 питань). Вибір респондентів обґрунтуйте. 5) Складіть перелік Інтернет-сайтів, контент яких прямо чи опосередковано стосується обраної Вами проблеми для проектування фандрейзингової діяльності, тощо. На рівні практики проектування фандрейзингових проектів студенти виконують такі практичні завдання: 1) Складіть перелік найважливіших, на Вашу думку, можливих донорів для фандрайзингера, який переслідує мету збору коштів для визначеної Вами соціальної мети. Виконане завдання подайте у вигляді таблиці; 2) Складіть історію для розробки фандрейзингового проекту, яка може бути адресована потенційним донорам та розміщена в інформаційному просторі (веб-платформи, соціальні мережі та ін.); 3) Перегляньте виступ на платформі Ted Talks, наприклад, https://www.ted.com/talks/leslie_morgan_steiner_why_domestic_violence_victims_d_on_t_leave/transcript. Визначте, яких саме донорів можна було би запросити до фандрейзингових проектів з проблем, представлених спікерами Ted Taks, наприклад, «Центру соціальної та психологічної підтримки жертв домашнього насильства». Відповідь обґрунтуйте та внесіть до таблиці; 4) Розробіть флаєр для інформування місцевої громади стосовно сутності благодійної акції, розробленої Вами для вирішення окремої соціальної проблеми (у форматі Adobe Express); 5) На основі представленої Вами на попередніх практичних заняттях історії (для потенційних донорів) розробіть фандрейзинговий проект для подання на грантове фінансування (мета, завдання проекту; коротка анотація проекту; очікувані результати проекту; робочий план проекту; орієнтовний бюджет проекту); 6) Використовуючи розроблений Вами проект фандрейзингової діяльності, підготуйте презентацію цього проекту та представте її на 340 практичному занятті; 7) Створіть Google-опитувальник для вивчення громадської думки з проблеми, яка стала основою грантової заявки; проведіть опитування у своїй студентській групі. Висновки. Сукупність практичних завдань з курсу «Соціальний фандрейзинг» для студентів спеціальності 231 Соціальна робота, таким чином, орієнтована на формування у них необхідного обсягу професійних умінь і навичок фандрейзингової діяльності. Трирівнева

структура практичних завдань, на нашу думку, уможлиблює системний характер практико-орієнтованої фандрейзингової підготовки майбутніх соціальних працівників до діяльності в умовах розширення громадської ініціативи та соціальної відповідальності в українському соціумі. Практичні заняття з курсу соціального фандрейзингу являють собою логічну послідовність, результатом якої має стати цілісний фандрейзинговий проект у соціальній сфері за обраною студентами на першому-другому практичних заняттях проблемою, що потребує організації діяльності фандрейзера \ соціального працівника.